

JAN KLECANDA:

STARÝ HŘÍCH.

Vesnický román.

"Byla bych ráda — Vždyť snad nebudu mít jiné potěchy —"
 "Dítě, dítě! Vy mi připadáte jako obětovaná, jako ten beránek, který sjímá hříchy —"
 "Stárku!"

"No, dobře, vždyť já už mlčím. Ale nedivte se. Div že mi to srdce neutrhne, když vás takhle vidím před sebou."

"Ale vždyť přece jsem klidná? Vidíte, že jsem se do toho vpravila. Jiná by plakala —"

"To je to! Popláčeš si, uleví se ti. Slzemi bolest ze srdce uniká. Ale takhle, člověk překousne zármutek a tím hůř uvnitř žere a bodá."

Evička se při těch slovech přece rozplakala a vzala stárka kolem krku.

"Plač, dítě — plač! Ulehčí se ti," vzlykal Lukáš, sám také v slzách tona.

V tu dobu pan otec Dolanský byl již v městě. Cestou skrz Lužec setkal se s Vavříkem, jenž pozdraviv ho zcela slušně, ano uctivě, po sousedsku se s ním zastavil.

"Už jsem promluvil s Evičkou," počal mlynář sám, aby snad Vavřík opět nemluvil svým způsobem, "a ona svolila."

"Opravdu, pane otec? No, vidím na vás, že vám mohu věřit. A kdy tedy mám k vám přijít, abych si s nevěstou promluvil?"

"Dnes nechod! Mám v městě řízení. Přijdu pozdě domů."

"Tedy zítra. Potřebuji křestní list na faru."

"Tyť to chceš nějak hnát," řekl mlynář hoře.

"Nedivte se; jsem zamilován."

"Tak s pánem bohem!" vzdychl mlynář.

"No, nebudu vás zdržovat. Dobré pořízení a šťastný návrat, pane otec!" pozdravil Světlák a obrátil se opačnou stranou.

Však o to sám stál, aby se co nejrychleji zbavil každé lidské společnosti. Bylo mu tak, že by byl nejradyji zavýskl, a to před mlynářem přece nechtěl. Zdálo se mu, že by tím dal na jevo, jak při té odvážné hře sám měl strachu dost, aby mu kořist přece neunikla. A jak již nějakou chvíli byl na váhách, neměl-li by snad raději přijati nabízené výkupné.

"Eh," zasmál se hlasitě, když byl již mlynář dosti daleko. — "Hloupy jsi, hloupy—pane otec! Takhle jsem si to přece nemyslil! — Teď už bude mi snadno dokázat i to, aby si dal ode mne namluvit děvče. Ať mne husa nekopne! Musí si vzít Toničku—ovšem, bude-li ona ho chtít!"

A v duchu se raduje nad povedeným tím nápadem, zaměřil Světlák do hospody, aby zde ubil dlouhou chvíli.

Dolanský, jda cestou dále, liboval si v duchu, jakým slušným a milým člověkem dovede ten Světlák býti. Ej, že s ním nebude tak nesnadno vyjít. A až se trochu pozapomene na jeho původ, bude z něho dobrý soused a dovede si zjednatí vážnost. Ovšem příliš dlouho se mlynář těmito myšlenkami netěšil, neboť hned zase dostavily se výčitky svědomí a pochybnosti. Ať je jak je, a kdyby Světlák Evičku na rukou nosil, co je to platno, když ho nemá ráda? Když musila se odřici Karla — že těžko se odřikala, mlynář sám viděl. —

Eh, bolelo ho u srdce, hučelo mu v hlavě a pátilo v krku, když došel do městečka. Zašel do první hospody a sedl tu do nejzazšího koutku k pivu. Teprve

hostinský musil mu připomenouti, že je čas k jídlu. Ale mlynář, ač si dal oběd přinést, nechtunalo. Za to tím více pil. A seděl i pil hodinu, dvě — seděl do večera, když již se stmívalo, a stála dával nalévat nové, takže sám hostinský, jenž ho takhle posud neviděl, vyvaloval na něho oči.

Bylo to snad poprvé v životě, co mlynář Dolanský utápěl v pivu svůj zármutek.

Zármutek a výčitky svědomí! Už nemyslí na onen starý hřích, jehož obět dávno již spala věčným spánkem na tiehém hřbitově vesnickém. Nyní ho již počínal strašiti nový přízrak. Myslí na Evičku, když jako mrtvá skácela se před ním k zemi. A na budoucí její život.

To tedy připravil svému jedinému dítěti, jež tolik miloval, ač mu svou lásku věru málokdy dal pocíťti! Vyrval ji z náručí hodného, švarného mladíka, jehož sám měl rád jako vlastního syna a přikoval ji k muži nenáviděnému, padouchovi, jenž tak do krajnosti využítkoval jeho neštěstí — mlynář si již v duchu neřikal: zločin.

Jaká mohla býti její budoucnost? Pravda, Evička je myslí statečně, dovedla se tak rychle vzhopiti a hned strhala staré svazky lásky, aby dokázala otec, že chce obět pro něho přinést, ale to bylo v prvním okamžení, když ještě podléhala soucitu s jeho utrpením a hrůze před následky světské hanby. Ale až přijde ta hrozná cesta k oltáři a potom ta křížová pouť životem po boku Světláka?

Mlynář zármutkem i hořkostí práhlo v krku a pil a pil — A najednou bylo mu pivo málo a dal si nalíti i kořalku — Poprvé v životě! — Teprve pozdě na noc, když již hostinský chtěl zavírat, dal si říci, zaplatil a šel domů. — Vyšel z hospody, vykročil dosti statně, ale jak již bývá, počalo pivo a kořalka účinkovati teprve na vzduchu. Mlynář byl silně pováhy, ale dnes pil přece jen příliš mnoho — Potácel se po silnici, blábolil sám k sobě, zastavoval se, hrozil směrem k Lužci, kde byl ten, jenž mu byl připravil tak smutný osud, pak šel zase dále, vrážející ve tmě do stromů při cestě, až konečně spadl do příkopu u silnice a zde usnul.

Noc byla tmavá, chodeň málo a tak ho nikdo neprobudil.

Vytřeštil oči, nemoha v první chvíli pochopiti, kde se nachází. Těžce zvedl se z příkopu. Nohy i ruce měl jako zdřevěnělé, v hlavě pusto. A přece se rozpomínal, že večera, čím více pil, tím lépe že mu bylo, až konečně ulil pivem a kořalkou všecko bolest a zbyl nejvýš jen bův. —

Eh, bude teď asi častěji tak bývat! řekl si v duchu a rozpomenul se na matku Světláka, již ten onen soused často sebral v příkopě a přivezl domů.

Stydě se sám za sebe a domnívaje se, že mu každý z obličeje vyčte, kde a jak ztrávil noc, šel Dolanský domů zacházkou kolem Lužce. Na štěstí bylo ještě příliš brzy a v polích nebylo ani živé duše. Za to v mlýně bylo již všecko na nohou. Evička, nedočkavši se otce, konečně usnula, ale stárek na spaní ani pomyslit nemohl. Strach o mlynáře mu nedal.

Což aby si tak pan otec sáhl na život! Děly se tu ve mlýně divné věci, nepřekvapilo by ho tedy již ani to. Beztoho chodil hospodář poslední dobou jako bludná duše. A že on sám se z Evičkina

zaslbení Světlákovu neradoval, bylo na něm až příliš patrné.

Mezi mlynářem a Lukášem nepanoval tak důvěrný poměr, jak ve mlýnech bývá, ale stárek věděl, že příčinu toho dlužno hledat v hospodářově předčasném a náhlém ovdovění, jež z něho učinilo podmračeného nemluvu. Přes to však byl Lukáš Dolanskému upřímně oddán a proto také připouštěl si starost o něho, když se proti všemu zvyku tak dlouho nevracel, aniž by byl oznámil, že zůstane přes noc z domu.

Seděl tedy stárek na dvoře celou noc, chvílemi dřímaje, hned zase dýmaje ze své kořenky a obíraje se myšlenkami, jak to asi zde ve mlýně jednou všecko skončí. K ránu, sotva že počalo se šerití, seběhla Evička dolů. Uslyševši od stárka, že se pan otec nevrátil, všecka se vyděsila. Pojala ji úzkost, zda se snad přece neodhodlal k sebevraždě, ale stárkovi se s tím šerití nemohla.

Však ten měl sám strachu dost a netajil se jím. Právě chtěl rozběhnouti se do Lužce i do města, aby se tam po panu otci zeptal, když mlynář přišel.

"A to jste nás pěkně vystrašil," uvítal hospodář. "Evička už byla celá smrtelná."

"Bála jsem se, že se vám snad něco přihodilo," spěchalo děvče založit stárkovi obrázek, "ale pak jsem přece usnula. Za to tuhle Lukáš celou noc vyseděl a čekal."

"Děťno!" durdil se mlynář, nutě se do veselého tónu. "Což jsem malý chlapec, abys se o mne bála? Řekl jsem přece, že se asi zdržím," pomáhal si z rozpaků líži. "A nového u nás nic za tu dobu, co jsem nebyl doma?"

"Nevěděla bych nic, ani smutného ani veselého," řekl Lukáš trochu hoře. První radost, že se mlynář vrací živ a zdrav, rychle ho přešla, když se rozpomenul, co mu byla Evička večera sdělila.

Také rozjasněná tvář děvčete zachmuřila se, když pan otec nikterak nedával na jevo, že by si s ní přál mluvit. Evička šla po své práci a Dolanský uchýlil se do světnice a nesešel, až když ho volali k snídani.

Seděli všichni tři mlčelivi a zaražení, když přihnál se Kačaba s deerou.

"Ani jsem sluchu věřit nechtěl," spustil rdostně hned ve dveřích. "Tak svatební šaty budeme šít panně Evičce?"

Evička zbledla ještě více než byla, a Lukáš byl by nejradyji mistru skočil na krk. Všiml si Kačaba jeho zlého pohledu a přišel do nemalých rozpaků. "U nás je toh. plničká ves. Myslíl jsem tedy — Či snad to není pravda?"

"Slyšel-li jste, že jsem nevěstou, slyšel jste dobře," řekla Evička, nutě se do klidného tónu. "A chcete-li mi přát štěstí, děkuji —"

"Jak pak by ne? Přejí a z celého srdce. Překvapilo mne to, jako každého, ale je: co pravda: Vavřík je slušný člověk a že se už vybouril, bude z něho dobrý hospodář."

Mistr měl dále chvalozpěvy na Vavříka; nedbaje vražedných pohledů stárkových, a tichá Týninka, dříve než přisedla k práci, přistoupila k Evičce a s povzděchem jí stiskla ruku místo blahopřání. To bylo již přece více, než Evička mohla snést. Vyběhla ven a zašla do své komůrky, aby se tu vyplakala.

"Hm, skutečně se tu něco páli," myslil si mistr. "Takhle se netváří šťastná nevěsta. A i ten pan otec se mračí, jako bych mu byl netrefil do noty. Dobře bude nenamáčet se v tom mnoho."

Brzy potom dostavil se do mlý-

na Vavřík. Přišel, jak se na ženicha sluší, pěkně vyšňořen, vesele, ale přece vážně. Lukáš, jenž právě eosí kutil na chodbě, spatřiv ho, zašel rychle do mlýnice, aby se s ním nemusil viděti. Vavřík otevřenými dveřmi pozdravil v čeledníku mistra Kačabu a dozvědvě se, že mlynář je ve své světnici, zašel rovně nahoru. Byla tu i Evička, jež právě poklízela a stlala postel, již se byl otec dnes v noci ani nedotekl.

Mlynář zaražen mlčky popošel hosti vstříe, Evička, spatřivši Vavříka, hrozně zbledla. Pozdravila němě a chtěla odjít, leč on vykročil jí do cesty a vážně podal jí ruku. "Pozdrav pán bůh, panu nevěsto," řekl co nejvlidněji. "A proč nám chcete utíkat?"

"Pusťte mne, musím dolů," odvětila Evička, snažíc se vyprostit svou ruku z jeho.

"Oho, vždyť přece víte, proč dnes přicházím, má holubičko. Což vám pan otec neřekl?"

"Co si s tatínkem uděláte, to bude. Já do toho nemám co mluvit. Koupil jste si mne, nevím za jakou cenu, ale bude-li to vašim štěstím, nevím." Pe těchto slovech, pronesených hoře, ale klidně, Evička odešla.

"Eh, ženské vrtochy," dal se do smíchu Vavřík. "Však ona se po svatbě umoudří."

Dolanský chápal se poslední naděje. "Umoudří-li se, nevím, ale šťastna s tebou nebude a ty s ní také ne. Vidíš, Vavříku, ještě je čas, abys se rozmyslil! Jaký to život pod jednu střechou, když se dva lidé nenávidí? Jinde bys dostal děvče, které po tobě jen hoří, pět tisíce k tomu — to by byl život!"

"Pane otec, jdu si pro křestní list a ne pro kázání," chladně odvětil Vavřík. "A když jste puštil do světa zprávu o mém bohatství, musíte mne založiti nějakými penězi, abych ze sebe nedělal špinu."

Na to mlynář již ani neodpověděl a šťastný ženich opouštěl po chvíli mlýn samolibě se usmívaje. Evička nebyla nikde k spatření. Uchýlila se do své komůrky a s obličejem zabořeným do podušek plakala, jako by se jí srdce chtělo utrhnouti.

Zpráva, již Dolanských prášek přinesl do hořejšího mlýna, vyvolala tu hrozné vzrušení. Karel otevřel si listek sám a přečetl si ho v straní, ale když matka, vidouc jeho pohnutí, na něho naléhala, dal jí ho přečísti.

"A pro Krista Pána!" rozkvílila se Horynová. "Vždyť jsi přece večera řekl, že ti dala Evička slovo, že od tebe neupustí?"

"Slibila, bohem se mi zařikala. Nikdy bych se byl nenadál, že tenhle slib zruší," odpovídal mladý muž všecek rozrušen.

"A co že se tedy stalo? Ukaž ten list. Snad přece jsem otec a zasluhuji také trochu důvěry," řekl starý Horyna, a když si několik těch řádek přečetl, spráskl ruce. "No, tohle je pěkné nadělení! Ta nám to vyvedla, když jsme se nejpěkněji uradili co a jak. — To do ní starý hučel a hrozil, až povolila."

"Nevěřte tomu. To neznáte Evičku. Ta má svou hlavu a tak snadno nepopustí. Není jinak možno, než že se tam něco hrozného stalo."

"Co by se mohlo stát hrozného? Poslechla otec. Nejsou lidé všichni stejní. Já bych dítě do něčeho neutil a v ničem mu nezbraňoval. Dolanský je patrně jiný a Evička asi bude také jiná, než za jakou jsi ji měl. — Co tu dělat?" odhodlaně řekl pan otec Horyna.

"Co dělat? Ať tam Karlík

zkrátka zaběhne. Není to ani kraj světa —" odušila matka.

"Jakž bych mohl? Což jste nečetla listek?"

"Eh, listek, listek! To nic není," odvětila panímáma.

"Pro Boha prosí, abych nechodil —"

"Když tě děvče pro Boha prosí, abys nechodil, tak si nepochybně stojí o to, abys přišel."

"No, to jsou tak ženské rozumy," vmánil se do toho pan otec. "Někdy to může býti pravda, ale u Evičky tak nebude. A po tomhle," dodal, ukazuje na listek, "nedá se nic dělat. Zahodil by se —"

"Kdož ví, jak bych jí tím ublížil —" váhal Karel. "Ale přece zas — Vždyť ani nevím, co a proč se stalo? — Nesnesu toho, půjdu tam přece."

"Hm, dělej jak rozumíš, ale já na tvém místě bych nešel. Buď je nešťastná a nedá se na tom nic měnit. A zřekla-li se tě lehce, nestojí ti za tu cestu."

"Ale já to nesnesu! Zblázním se! Vyvedu vám něco — Musím mít jistotu!"

"No, ubohý hochu, jistotu máš přece tuhle dost velkou. Ale potěš se! Však ty to sneseš a nezblázníš se. Překřáli lidé již horší rány, překřás i ty! Za jedno děvče deset jiných —"

"Taková žádá —" zvolal Karel.

"To si dnes myslíš a já sám přidávám, že děvčat, jako je Evička, mnoho není — ale jakáz pomoc?"

"Potěš tě pánbůh, ubohý hochu, ale pan otec má pravdu. Dělat se tu nedá nic, ať už Evička svolila dobrovolně nebo z прину-

cení," domlouvala matka Karlovi, jenž tu stál jako zničený.

"Jediná rada je — vyčkat!" ozval se zase pan otec Horyna.

"Bůh ví, co se tam dole semlelo a co z toho všeho ještě pojde. Prozatím je ještě do svatby daleko a tak je nejmoudřejší čekat. Má-li to býti, však ty se s Evičkou setkáš a povíte si to a pak se podle toho zařídíme. Není-li vám to souzeno, všecko úsilí je marno."

"No, do neděle tedy vyčkám, ale pak —" Karel nedomluvil a šel po své práci, zatím co Horyna s panímámou ještě dlouho uvažovali o té příhodě a radili se, co by snad přece mohli podniknouti, aby zarmoucenému synku zjednali potěchu.

XVI.

Dávno již nebyl mezi obyvatelstvem farnosti modlínovské takový rozruch jako v neděli, když se po velké mši vše vyhrnulo z kostelíka.

Zpráva o tom, že Vavřík Světlák má si bráti Evičku Dolanských, rozletěla se ovšem již mezi týdnem po celé kolatuře. Sám Světlák se o to přičinil, pochlubiv se v obou hospodách, a že hodně sebevdědomě mluvil i penězi se blýskaje, napovídal eosí o své výhře, přikládali tomu mnozí víry. Leč daleko více bylo pochybovačů. Však to přece nebyla věc tak lehká k uvěření. Dolanský, jenž vedle Horyny považován byl za nejbohatšího člověka v celém okolí, že by dal svou dceru synu tulačky, jež byla obci jen pro pohoršení? A Evička, to hrdé děvče, jež na sobě dalo tolik záležitosti a na němž bylo vidět, že má svou hlavu, ta že by chtěla si vzít Světláka, jehož pověst, pokud se týče ženských nebyla nejlepší? A kromě toho padalo na váhu i to, že Evička byla všeobecně považována za nevěstu Karla Horynů, v němž každý viděl nejšvarnějšího ženicha pro ni a nejdůstojnějšího nástupce pro lužického pana otce.

Pokračování.